NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

NURSEL KOTÇİOĞLU

NR : 20000962

LEFKOŞA / 2006
TEMMUZ

62 98 29 21 82

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti Neşriyatı'ndan olan eserimiz 1925-1943 tarihiyle İstannbul Matbuat-ı Amire'de basılmıştır.Kazım Nay isimli yazarımız öğretmen olup geçmiş birikimlerinden de faydalanarak bu pedagojik eseri yazmıştır.

Eser Girne Arşivi'nde 3478 nolu cildin içinde muhafaza edilmektedir.

İki kısım halinde hazırlanan eserin birinci kısmı; "Birinci Devre"; "İkinci Devre", "Üçüncü Devre" , "Dördüncü Devre" olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır.İkinci kısmı ise "İlk İş" , "İsimler ve Cümleler" başlıklarıyla ikiye ayrılmıştır.

Bu eserin Birinci Kısmının "Dördüncü Devresi"nin de büyük bir kısmını içeren ilk yirmi sayfalık metnini Latince'ye çevirmiş bulunuyorum.

İNDEKS

KURUM : Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti Neşriyatı (sf:1)
İstanbul Matbuat-ı Amire (sf: 1)
Malhatun Mektebi (sf:3)
Nilüfer Mektebi (sf:3)
Mihrimah sultan Mektebi (sf:3)
Büyük Ada Mektebi (sf:3)
Kuru Çeşme (sf:3)
Ortaköy Mektebi (sf:3)
Anadolu Hisarı Mektebi (sf:3)
Çengelköy Mektebi (sf:3)
Kazım Karabekir Mektebi (sf:3)
Reşit Paşa Mektebi (sf:3)
Büyük Reşit Paşa Numunesi (sf:3)
Mehmet Şevket paşa Numunesi (sf:3)
Balya Fikret Mektebi (sf:3)
Mercan Sultaniyesi (sf:3)
Toptaşı Askeri Rüştiyesi (sf:7)

YER : İstanbul (sf: 1,6)
Çanakkale (sf:3)
Amasya (sf:3)
Samsun (sf:3)
Maltepe (sf:3)
Tirebolu (sf:3)
Zincirlikuyu (sf:3)
Paris (sf:10)

KİŞİ : Kazım Nay (sf:1)
Selim Sabit (sf:7)
Doktor Dakruli (sf: 8,13,14)
Matmazel Amalie Amaid (sf:9)
Matmazel Dugan(sf:149)
Mariya Muntesuri (sf: 15,17,18)
Duruni Fanfid Fisher (sf: 17)
F.Garsenri (sf: 17)

KİTAP : Elifba-i Osmani (sf:7)
Novvelle Methode (sf:8)
La Methoile Deeroly (sf: 10)
Çocuk Evi (sf: 15,17)

KAVRAM : Türkçe (sf: 1,6)
Muntesuri Usulü(sf: 17)
Fransızca (sf: 8,17)
Arap (sf: 8)
Belçikalı (sf: 8)
Bristol Kağıdı (sf: 19)
Didaktik (sf: 18)
Elifba (sf: 7,19)
Sisnegrofi (sf: 17)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MAARİF VEKALETİ NEŞRİYATI'NDAN

KAZIM NAY

TÜRKÇE'Yİ NASIL ÖĞRETMELİ?

BİRİNCİ KISIM

ASLI TÜRKÇE, İMLASI TÜRKÇE KELİMELER

****

İstanbul-Matbua-i Amire
1925-1943

GİRİŞ

(Sf:3)Önümde dokuz çocuk var: altısı erkek, üçü kız. İsimlerinin ilk harfleriyle yaşlarını, bana gelinceye kadar okudukları mektepleri yazıyorum:

1.Nun (ن).Dal (د). - Kız,onüç yaşında;İstanbul'da Malhatun, Nilüfer; Mihrimah Sultan mekteplerinde okumuş(devre-i mutavassıta)ikiye geçtikten sonra bana gelmiş.

2.Fe (ف).Mim (م). – Kız, oniki yaşında,Çanakkale'de okumuş,(devre-i mutavassıta) birde mektebi terk etmiş.

3.Nun(ن).Nun (ن). - Kız, oniki yaşında;Amasya'da,Samsun'da,Maltepe'de okumuş,(devre-i mutavassıta)birinci senede iken bana gelmiş.

4.Şın(ش).-Dokuz yaşında; Büyük Ada,Kuru Çeşme,Ortaköy mekteplerinde okumuş;(devre-i mutavassıta)birden.

5.Nun(ن).-Onbir yaşında;Anadolu Hisarı,Çengelköy mekteplerinde okumuş,(devre-i mutavassıta)birden.

6.Ha(ح).Ha(ح).-Sekiz yaşında;Tirebolu'da Kazım Karabekir Paşa mektepinden,(devre-i ula)ikiden.

7.Mim(م).-Onüç yaşında;Zincirlikuyu Reşit Paşa'dan,(devre-i aliye)birden.

8.Hı(خ).Ha(ح).-Dokuz yaşında;Büyük Reşit Paşa numunesi,(devre-i ula)birden.

9.Mim(م).Kef(ك).-Oniki yaşında;Mehmet Şevket Paşa Numunesi,Balya Fikret Mektebi,(devre-i mütevassıta)ikiden.

(Sf:4)**1 numaralı şakirt:** Yaşlı bir babanın son çocuğu. Boyu yaşına göre uzun: Simasında büyük bir şey yok:yalnız alt çenesi ileride;sıhhati pek fena değil;dikkati dağınık;solak;kabiliyeti az; sa'yi orta.

2 numaralısı: Sağlam bünyeli; bir yerde esaslı oturamadığı için bir şey öğrenememiş;dikkati firari;kabiliyeti azalmış; sa 'yi yok.

3 numaralısı: Nahif : Çok asabi; kabiliyetli; sa'yi iyi;dikkati var.

4 numaralısı: Yetim; üvey baba elinde; bünyesi fena değil; fakat çok sıtma çekiyor;kabiliyeti azalmış; sa'yi yok ;dikkati iradi değil.

5 numaralısı: Bünyesi sağlam;ruhi bir arızası yok;kabiliyetli;dikkati, sa'yi yok

.

6 numaralısı: Küçük;bünyesi fena değil,fakat kızamığın tesiri altında;kabiliyeti var;sa'yi az;dikkati firari.

7 numaralısı : Sıhhati iyice;kabiliyeti çok;dikkati orta; sa'yi intizamsız.

8 numaralısı : Sıhhati yerinde ; vücudu zinde;iradi dikkati var,fakat ağır;alıştığını değiştirmekte güçlük çekiyor;kabiliyeti kafi; sa'yi ziyade.

9 numaralısı : Çok sıtma çekiyor,zayıf ; dikkati firari;kabiliyeti kafi; sa'yi az.

İşte mektep hayatlarını kısaca anlattığım ruhi haletlerini mümkün mertebe tahmin edebildiğim bu dokuz şakirdime şöyle bir mevzu verdim:

Hava soğuk; kar yağıyor.Pencereden bakınız;ne görüyor,ne hissediyorsanız yazınız!

Her birinin bu mevzua dair olan cevaplarını da sıralıyorum.

1-Kar yağmış,ortalık beyazlarla(1)örtülü bir dağın üstünde (Sf:5)yüksek bir bacadan beyaz dumanlar çıkıyor ağaçlar beyaz giyinmiş birer geline benziyorlar.

2-Bir pencere, bir ev,dere,yerler,ağaçlar,dağlar,sular,karlar görüyorum evin borusu bacası beyin evi görünüyor başka karşıda derenin üstünde bir köprü görüyorum başka evin önünde bir bahçe var tepenin üstünde de bir baca görüyorum kuşlar vardır.

3-Kar yağmış şiddetli bir soğuk var ağaçlar bembeyaz adeta beyaz bir bir entari giyinmiş gibi evlerin üstü öyle. Her yer sükut içinde sular buz tutmuş her taraf kayıyor. Vagonlar işlemiyor bacanın etrafı bir beyaz gül gibi sarmış insan işine gidemiyor her şeyine mani oluyor ve musluklar donmuş su akmıyor ellerimizi yıkamaya hiç su yok.

4-Dağlar evler ağaçlar çayırlık otlar. Ağaçların üstünde kuşlar bayırlar pencereler sobalar.bacalar dam karlar telefon telleri yedane (yazıhane) yank (yanık) mektep tarlalar dereler dumanlar,fabrika köprü

5-Ev kar ağaç kuş dere kapı baca duman direk tel

6-Dağlar evler ağaçlar taşlar karlar pencereler soba borusu çayırlar dallar camlar dam direk insanlar defter yapraklar baca duman kiremitler demir yollar buzlar.

7-Ben pencereden baktığım zaman yerlerdeki karları görüyorum ve ondan sonrada ....beyin evi görünüyor ondan başka karşıda akan derenin şırıltısını duyuyoruz bir de ağaçları görüyoruz ki onlarında yaprakları dökülmüş adeta bir kemikleri çıkmış iskelete benziyorlar,sonra karla mestur bir dağdan daha yüksek bir bacadan çıkan dumanı görüyoruz daha sonra...beyin bahçesinde olan kulübeleri gül fidanlarını görüyoruz fakat bu çiçekler şimdi kar yağdığı için hepsi karın altında kalmıştır pencereden sağa bakınca dikenli ağaç dallarıyla

Dipnot: İmlalarını aynıyla muhafaza ediyorum

(Sf:6) çevrilmiş olan tarlaların bir kısmını görüyoruz ,sonra pencerenin soluna baktığız zaman kumpanyanın yazıhanesini ve sonra bir çok evleri görüyoruz bizim mektebin önünden geçen derenin üstünde bir de saştan (taştan)köprü vardır.Sonra bahçede bir idman ipleri vardır.

8-Karşıda bir ev var bir dağ var ağaçlar var dağların evlerin ağaçların üstünde kar var bir de ufak ev var dağda otlar var evin birinde iki balkon var elektrik telleri elektrik direkleri var bir dere var bahçe var bir çiçeklik var.

9-Karşımızda derenin şarıltısını duyuyoruz karşıda büyük bir bahçe bahçenin içinde bir büyük ev karşıdaki tepede büyük bir baca var o bacadan fabrikanın dumanı çıkıyor dışarıda hiç ses seda yok sonra birçok evler var karşıda birçok tarlalar var derenin bir köprüsü var mektebin kapısından çıkınca bir yol gidiyor az ötede bir köprü daha var.

Şimdi şu yazıları çocukların seneleri, bünyeleri, zihinleri, kabiliyetleri, tahsil dereceleriyle mukayese ediniz; bulacağınız neticeden mütehayyir olacağınıza eminim.

Fakat işte bu böyledir. Ana dilinde bu halde bulunan çocukların öteki derslerde nasıl olduklarını taktir edersiniz.

1332 senesinden 1334 senesi nihayetine kadar(üç sene)Mercan Sultaniyesi'nin altıncı sene ikinci şubesinde Türkçe ile tarih muallimliği ettim. Bu şubede otuz ila elli arasında (üç senelik tefavüt)ki şakirtler Sitanbulun uzak,yakın semtlerindeki numunelerde ;altı sınıflı mekteplerde,nihayet sultaniyenin kısm-ı iptidaiyesinde okumuş gelmişlerdi.

Üç senede gördüğüm bu yüz yirmi, yüz otuz kadar çocuğun yüzde doksanına en me'nüs bir çok Türkçe kelimeleri doğru yazdıramadığımı hatırlıyorum.

(Sf:7)Bir de kendi çocukluğumu düşünüyorum.6-7 yaşında iken mektebe gitmeye başlamıştım: 11-12 yaşına geldiğim vakit adam akıllı okuyup yazıyordum. Bu sayede Toptaşı Askeri Rüştiyesine kabul edildim; fakat işte o kadar: Yalnız okuyup yazma biliyordum;üç rakamı bir yere getirip cem edemiyordum.

Ben, kırk sene evvel, şu mahalle sübyan mekteplerinde hala okutulan elifba cüzlerinden okumaya başlamıştım; bunu anlamadan ezberliyordum. Asıl okumayı bir sene kadar sonra ,Selim Sabit merhum (Elifba-i Osmani)sinden öğrendim;mamafih mektepten ziyade merhum anacığımdan istifade etmiş olduğumu biliyorum.

Bizim gençliğimizde mekteplerde bu kadar mütenevvi dersler yoktu; tedriste, terbiyede, terhib usuli cariydi; çalışmayan, öğrenmeyen dayak yerdi;onun için basma kalıpta olsa bir şey öğreniyorduk.

Sakın, o zamanı arıyorum ,o usulü tercih ediyorum ,itikadına düşmeyiniz.

Şunu söylemek istiyorum ki akıp giden seneler bize birçok yenilikler getirdiği halde onlardan istifade etmek yolunu bize öğretememiştir.

Biz hala okuma-yazma öğrenmek için (elifba) kitapları kullanıyoruz. Elifba/alfabetın ismi gibi, manası da bugün hiçbir şey ifade etmiyor. Avrupa'nın medeni mekteplerinde (alfabe-alphabet)artık tarihe geçmiş bir kelimedir.

Okuma, yazma öğrenmenin usulleri o kadar değişmiş,çocuklar için ana dilini öğrenmek o kadar maddileşmiş ,o kadar kolaylaşmıştır ki artık bu ders için sarf edilen zaman beyhude geçmiş sayılamaz.Halbuki bizde çocuk altı senelik ilk tahsilini bitiriyor da hala doğru bir ibare okuyamıyor,dürüst bir yazı yazamıyor.Yukarıda söylediğim dokuz çocuğun yazılarını bir görseniz kendilerinin bile okuyamadığı ecüş büçüşlerden ibaret olduğuna hükümde tereddüt etmezsiniz.

(Sf:8)Şimdi, müsaade ediniz de size yeni tedris usullerinin nasıl şekiller almakta olduğunu arz edeyim.

İşte önümde Fransızca yeni bir kitap var:

Nouvelle Methode Simplifont par la dee composition tu langage en sons purs et en sons articules

"Lisanı saf seslerle mütehecci seslere ayırmak suretiyle sadeleştiren yeni usul" Kitabın kırk dördüncü tabı üç milyon üçyüzüncü bin!

Ben,bu kitapla,bazı arzu eden şakirtlerime hususi surette Fransızca okutuyorum;bununla beraber kitabın,usulünün mükemmelliğini iddia etmeyeceğim;çünkü mümkün olduğu kadar yenileştirilmeye çalışılmış bir usulde yazılmıştır. Şimdiki usullere göre bu kitabın usulü de hayli eskimiştir, denilebilir.

İlk evvel nazar-ı dikkate çarpan şey okumadan mı, yazmadan mı , yoksa her ikisine birden mi başlamak cihetidir.Okuma ile yazmanın başka başka şeyler olduğunda şüphe yoktur.Okumak tamamıyla zihni bir iş olduğu halde yazmak zihnin emri altında hareki bir iştir.Çocuk her ikisini de ayrı ayrı olarak elde edebilir.Nitekim biz de okuyup da yazamayan kimseler çok vardır.

Eski Araplar yazı ile okumayı birlikte öğretirlerdi; bugün yine aynı usul, fakat ilmi bir surette caridir. Bununla beraber yazıdan başlamak her halde daha makuldür.

Son çocuk terbiyesi usullerinde birer büyük mevki tutan iki zatın okuma-yazmadaki usullerinden bahsedeceğim:

Belçikalı doktor (Dakruli) mağlul mütereddi çocukların terbiyesiyle başlayarak bulduğu usulleri salim çocuklara da tatbike muvaffak olmuştur.(Sf:9)Bu zatın usulüne dair güzel bir eser yazan matmazel (Amalie Amaid)in kitabı (1)ndan okuma-yazmaya dair olan şu fıkraları naklediyorum:

"Okumanın öğretilmesi için basari usulün kullanılmasında bir fevkaladelik yoktur. Lakin bu tabii usulü nasıl tatbik etmeli? Takip olunacak yolu bulmak için küçük çocuk psikolojisine müracaat edelim :

Annenin çocuğuna söz söylemeyi öğretmek için kullandığı yolları düşünelim.Çocuğa harflerle ,tek hecelerle,kelimelerle mi hitap eder?Yoksa ibareler,fikirlerle mi?Bu suretle çocuğun yavaş yavaş konuşmaya muvaffak olduğu görülmüyor mu?

Kıraatın tedrisinde niye bu usule müracaat etmeyelim? Küçük çocuğun lisanındaki tekamülü niye rehber ittihaz etmeyelim?

Çocuk lakırdı söylemeye başlamadan evvel semi lisanı anlamıyor mu? "Buraya gel,Kalk,Elini bana ver" emirlerini "Geliyorum,Kalkıyorum,Elimi veriyorum" diyemeden evvel anlamıyor mu?

Bu emirleri semi merkez yardımıyla anlıyorsa basarî merkezin yardımıyla neden anlamasın? Gözler, kulaktan daha iyi,daha çabuk buna muvaffak olmasına yardım eder.

Yalnız basarî hayalinde semi hayalde olduğu gibi yerleşmesi için sık sık tekrarlar yapmak lazımdır.

Yine diyebiliriz ki fikirleri ifade eden yazılmış sözler şifahen ifade olunan bir fikrin en müşahhas görünüşüdürler.

Lisan ile yazıyı nazar-ı dikkate alırsak görürüz ki her ikisi de harfle değil,belki bir ibare kıymetini haiz sesle,yahut resimle başlamıştır.Bir çocuğu yakından tetkik edelim: Görürüz ki kelam kelimeden evvel geliyor.(Sf:10)Umumiyetle çocuğun kullandığı kelimede önce tam bir,hatta iki ibare kıymetini haizdir.

Filhakika mesela (baba)diyen bir çocuk,sadece (baba)demek istemez,belki" babam orada", "baba,beni kucağına al", "baba ,seni severim", "baba gel", "baba oyuncağımı ver" ila ahir demek ister….

Tedris bahsinde daima basitten mürekkebe,müşahhastan mücerrete gitmek lazım geldiğini hepimiz öğrendik;lakin basitin ne olduğunda ittifak etmemiz lazım.

Biliyoruz ki alelade usulde kelimeye, cümleye varmak için heceden, yahut harften başlanır.

Zihnin tabiaten takip ettiği yol bu mudur? Bir adamın resmini bir kimseye tanıtmak isterseniz ona ,o adamın muhtelif parçalarıyla mı göstermeye başlarsınız şüphesiz,hayır değil mi?

Çocuğa en müşahhas en şeni bir şeyi arz eden, müşahhas, basit, hatırlatıcı kelam ;manadan ari olan mücerret heceye,harfe müreccahtır.

Nazardan kaçırmayalım ki sesle harf, zihnin yaptığı tahlil işinin en son ifadesidir.

Kıraate başlayış emir şeklinde olacaktır. Filhakika emir ifadenin tabii bir şeklidir.Umumiyetle el işaretleriyle birlikte bulunur.İşaretler ise fehmi kolaylatan murakabe eden bir lisandır.Zaten bu,çocuğun dünyaya geldiği günden beri hissettiği

,her gün de hissetmekte olduğu en munis kelam tarzıdır.Bundan başka çocuğun ihtiyaçlarıyla münasebettar bir fiile merbuttur.Halbuki bu fiillerin müşahhas ,alaka uyandırıcı olduğunu hep biliyoruz.Onların çocukça taktir olunan bir gayesi ,fehimde daha büyük bir serahati istilzam etmek dolayısıyla daha büyük fikri bir kıymeti vardır.

Daima küçük çocuğun tekamülünü esas ittihaz ederken görüyoruz ki

Dipnot: (1)La Methoile Deeroly,par Melle Amelie Hamaide, Delechant et Niestle,26 rne Dominique,Paris;1922-Pages : 208.6 frs. Suisses

(Sf:11)annenin emrinden sonra çocuğun müşahedeleri, sualleri geliyor. Çocuk her şeyin sebebini soruyor.Gördüğü şeylerin isimlerini öğrenmek için annesini isticvap ediyor.

Anne "Dinle, kuş ötüyor, "bak ,küçük çocuk ağlıyor",dediği vakit ,tecessüs hissinin farkında olmaksızın onu haberi olmadan tatmin ediyor.

İşte çocuk ,malumatı ,fikirleri bu suretle ediniyor.

Bu ,tabii yolla mücerretten müşahhasa giden bir usuldür.Evvela eşyayı arz ediyoruz,ondan sonra cümleleri;kelimeler en sonra geliyor,tamim sırası gelince çocuk mücerret unsurları tefrik etmeye muvaffak oluyor……"

Usulün tatbikine gelince:

"Emir suretinde bir cümle ile başlıyoruz. Bu tarzda başlamak doğrudur; çünkü bu ,tam hayal ile hareket etmektir.Mücerrete varmak üzere müşahhastan başlanıyor;bu yukarıda gösterdiğimiz vech ile,çocuk psikolojisine muvafıktır.

Derste,alaka merkezine merbut olan emirleri,yazılı olarak çocuklara gösteriyoruz..

İşte mesela ,başlarken meyvelerden bahsediyorsak,şu etaptaki emirleri esas alırız.

BİRİNCİ DEVRE

Armudu bana getir.
Armudu masanın üzerine koy.
Armudu ikiye böl.
Yarım armudu ye.
(Sf:12)Armudu(anne)ye ver.

Büyük kağıtlar üzerine gayet büyük harflerle yazılı olan bu emirler çocuklara gösterilir.

Bidayette okunan emri ifade etmek mecburiyetinde değildirler.Basari hayali yani yazıyı)tetkik ederler,ne dediğini yayarlar,yapılan hareketler okunan emrin anlaşıldığını gösterir.Tabiaten pek faal olan çocuklar bu dersi çok severler;çünkü koşar,yürür,oynar,hatta yerler….

Bu talime hasr olunan zamanın imtidadı nedir? Bunu katiyetle tayin etmek güçtür.Bu,talime tabii olan çocukların mütehassıran zihni inkişaflarına taalluk eder…

Onbeş gün kadar sonra, dershanede bulunan bütün eşyanın isimlerini levhalar üzerine yazar,bunları aid oldukları eşyanın üzerine vazh ederiz.Bu suretledir sahnedeki bütün eşyanın üzerinde isimlerini havi birer levha bulunur.Kelimelerin bu basari,hayali bir defada öğrenilemez.Her gün öğrenilen isimlere yenilerini ilave ederiz.

Bütün çocukların isimlerini birer kağıt üzerine yazarız; her çocuk az zamanda hem kendi ismini ,hem arkadaşının ismini ,nihayet bütün şakirtlerin isimlerini öğrenir.

İKİNCİ DEVRE

Emirlerle eşyanın isimleri, çocukların adları hep birer kart üzerine yazılmıştır.Bunların hepsini çocuğa başka tarzda arz ederiz.Bunları çocuklara levhalar üzerinde göstereceğimize siyah tahtaya yazarız.Siyah tahtaya yazılı olan emirlerle isimleri,levhalar üzerine yazılanlarla mukayese etmesi için çocuğa birkaç talim kafi gelir…

(Sf:13)İşte burada doktor (Dakrulini)n terbiyevi oyunları esasına müstenid olan oyunlar işe girerler.

Oyun şeklinde müteaddit tekrarlarda bulunuruz.Her çocuğun,üzerinde malum emirler,malum isimler yazılı küçük kartları havi birer kutusu vardır.Artık bir çok tarzlarda oynayabiliriz.

Çocuğa tekrarlatmak için kullandığımız vasıtalardan birkaçı:

1.Bir emir gösteririz; her çocuk gösterilen emirleri küçük kartların arasında aramak mecburiyetindedir;bulur,gösterir.

2.Eşyadan birinin ismini gösterir, yahut siyah tahtaya yazarız.Çocuk kartların arasında bu ismi arar.

3.Bir ad söyleriz; arar, gösterir.

4.Yahut bütün levhaları alır,ç ocuklara tevzi ederiz.Bir emre tesadüf eden çocuk emri anladığını onu icra etmekle gösterir,bir çocuğun adına tesadüf ederse onu götürüp o isimdeki çocuğun önüne koyar.Eşyadan birinin ismini bulursa gidip onu o şeyin üzerine iğneler."

Bu oyunların daha muazzalları varsa da burada tafsilden ictinab ediyoruz.

ÜÇÜNCÜ DEVRE

Usulün tatbikine başlandığından üç harften sonra terassüd dersleri terassüd defterine yazılmış küçük cümlelerle hülasa edilir.Bu cümleler çocuğun defterinde

resimlerle birlikte bulunur;zira ifade etmek istediği fikri yazı ile olduğu kadar resimle de çabucak eda etmeye alışmalıdır...

Burada yazı meselesine nazar-ı dikkati celp edeceğiz.Çocuk bir resmi (Sf:14) nasıl istinsah ediyorsa yazılı olan basari hayalleri de öyle istinsah eder, zira salim bir çocuk için yazı en sade, en kolay bir mekanizmadır.

Çocuk hususi temrinlere lüzum kalmaksızın alelade yazı yazmaya muvaffak olur.İlk temrinlerden evvel kendi kendine resim,çamur işi yapar.

Çocuk cümleleri yazmadan evvel, çamurdan yapmakla işe başlar.Bundan mükemmel neticeler elde ettik...

DÖRDÜNCÜ DEVRE

Çocuk düşüncesini yazı ile ifade etmeye muvaffak olmalıdır. Basari olarak bir çok cümleleri anlar.onları yazı ile ifade edebilmesi için hıfz etmeye muvaffak olması lazımdır.

Mekanizma itibariyle yazı, gördüğümüz gibi ;bir oyundur.Her gün küçük bir basari temrin yaparız.Bakınız,nasıl yapıyoruz? Siyah tahtaya küçük bir cümle yazıyoruz.Bir kaç saniye öyle bırakıyoruz.Çocukta onu hafızasına nakş ediyor.

Bidayetinde hayal,daima tamamı ile doğru olmaz.Onun için tamamıyla doğru oluncaya kadar tekrar ediyoruz.

Yazılı bir basari hayalin zabtı için ne kadar zaman onu göz önünde tutmalı? Mükerrer tecrübelerden sonra mevzuu (mösyö) matmazel (Dugan) şu neticeye varmışlardır : " Mümkün olduğu kadar az zaman nazarlara maruz bulundurulan cümle daha iyi hıfz ediliyor."

Şuraya kadar nakil ettiğimiz satırlar(Doktor Dakruli)'nin usulü hakkında oldukça vazıh bir fikir vermiştir,sanırız.

Şimdi de kendi namına bir terbiye usulünün vazıı olan İtalyalı tabibe (Sf:15)madam (Mariya Muntesuri)'nin okuma-yazmaya dair olan usulünden biraz bahsedelim.[1]

"Çocuğun lamise,hasse ve nispeten basiresinin zayıflığından, kararsızlığından yukarıda bahsetmişti.(Muntesuri)nin yazı usulünde kati bir amil olan şey çocuk ruhiyatının bu basit unsurudur....

....Çocuğun eline ,bir müselles ,yahut bir murabba yerine bir alfabe harfi verdiğiniz taktirde o harfi yazarken takip ettiği istikamette parmağıyla harfin kenarlarını çizerek kazandığı ruhi itiyat ona kudretli bir yardımcı olur.

Mamafih ilk küçük hazırlıktan istifade etmeden evvel,sonradan ikisi birlikte sıkı sıkıya merbut olmak lazım gelir,birincisinden pek farklı ikinci bir adali ihtiyat kazanmalıdır.Bu ihtiyatta kurşun kalemini tutmaktır.Çocuğun bu yeni aleti

NEAR EAST UNIVERSITY LIBRARY 1988 - LEFKOŞA

kullanmakta uğradığı güçlük A'yı B'den tefrik hususunda uğradığı güçlüğe hiç benzemez..Belki bu harflerden birini diğerinden evvel yazmaktaki güçlüğü artırır.Binaen aleyhi muayyen işaretleri yapmaya sevk etmezden evvel çocuğa kurşun kalemi tutmayı öğretmek lazımdır…

Madam (Muntesuri) yine hendese kütleleri kullanmak sureti ile bu güçlüğü halletmiştir,lakin bu sefer çocuk resmi kaldırılmış olan çerçeveyi kullanır.Mesela farz edelim ki müsellesi kullanacak mislini havi olan kütleyi beyaz kağıdın üzerine koyduktan sonra,koyu mavi renkteki müselles kaldırılır,o suretteki çerçevenin altında beyaz bir müselles görünür.Elinde mavi bir kurşun kalem bulunan çocuk,bunun ucuyla kalıbın dahili muhitini çizer,bu suretle kalıp çocuğun titrek eline biraz düzgünlük verir.Muhiti mavi bir kalemle çizilmeye muvaffak oldu mu çerçeveyi kaldırır.

(1) (Muntesuri)usulü hakkında fazla malumat almak isteyenler maarif vekaleti neşriyatından "Çocuklar evi" kitabına müracaat buyursunlar.(Sf:16)Kağıdın üzerinde kendi eliyle yaptığı güzel mavi müsellesi meydana çıkınca sevinir. O vakit ona, çizdiği muhitin dahilini kurşun kalemin çizgileriyle doldurması telkin olunur;muhiti geçmemek şartıyla bu çizgileri istediği istikamette çizebilir.Bidayette çizgiler her istikamette çizilir,muhiti o kadar tecavüz edilir ki şekil tanınmaz bir hale gelir.Lakin çocuk yavaş yavaş eline daha ziyade hakim olur,resimler pek çok düzelir.Muntazam,heman müvazi çizgiler meydana çıkar,hepsi birden Japon sulu boya resmine yaklaşır.Bu iş esnasında çocuğun şiddetle alaka göstererek kendi kendine sayısız defterler dolduracak kadar çizgiler yapacağı şüphesizdir.Bu talimler sayesinde adaleler ,bir kurşun kalemini kolaylıkla kullanma itiyadını kazanacak,çocuğumuz yeni bir teşebbüse girişecek kadar yetişmiş demektir.

Çocuklar için müsellesleri, daireleri boyamakta eğlence olmasına rağmen onların bütün günlerini bu işle geçirmeyeceklerinden şüphe yoktur.Onları eğlendirip uğraştıracak şeyler arasında alfabe harflerini görmeyi; lems etmeyi öğrenirler.Onlara her gün siyah ham kağıdından çizilmiş,beyaz,düz bir kart üzerine yapıştırılmış bir harf verilir.Her harfin muhitinin yazıldığı istikamette takip etmeleri öğretildiği sırada muallime küçüklerin hıfz ettiklerine kani oluncaya kadar o harfin ismini ağır ağır gayet açık söyler.

Bu yeni güçlüğe de galebe çalındı mı; bahtiyar İtalyan çocuğu, lisanının kolaylığı,savti tehciyesi sayesinde sa'yinin kolaylaştığını görür;bilakis İngiliz çocuğu ,İngiliz tehciyesinin karışıklıkları içinde çalkalanır,durur;lakin her lisana ait olan güçlükler ne olursa olsun ,bizim küçük birkaç harfi tanıyınca,daha meraklı olan hece teşkili dersine varır.Ona(baba)yahut(anne)yazdırmak için iki üç harf yazdırmak (Sf:17)kafidir,yazdırmak demekle bu harfleri kendi eliyle yapacağını murat etmediğimizde şüphe yoktur.Yalnız muhtelif gözlerde bulunan harfleri almak,münasip bir surette dizmek onun için kafidir.Çocuk harflerle oynarken parmağıyla mütemadiyen muhitini takip etmek ister,hassas parmakların intibaları büyük sıhhatte olmalıdır,zira çocuk hemen münhasıran lamisesiyledir ki hatalarını tashih eder.

Harflere dair olan bu talimleri, birçok tarzlarda tenavvü ettirmek kabildir.Kullanılan tarzlardan biri şudur : Harflerin her biri kendi gözlerine yerleştirilerek çocuğun önüne konulur,muallime sırayla bir D,bir A ,bir

M....vermesini ister,çocuk şaşırmaksızın istenilen harfleri çabucak bulmak,sonrada onları sıraya koymak itiyadını kazanır.Bu talimde kendisi için yeni malumatlar elde etmek hususunda yeni bir oyun,eğlenceli bir tarz olur..."[1]

İşte Amerikalı madam (Duruni Fanfid Fişher)ın (Çocuk Evi)nde gördüğü (Muntesuri)usulünde yazı-okuma öğretiş bu suretle başlıyor.

Çocuk her gün bu talimleri yapa yapa bir gün harfleri kendi kendine yazmaya o harflerle kelimeler teşkil etmeye muvaffak oluyor. İtalyanca gibi her harfi yazıldığı gibi okunan bir lisanda bu neticeye bu kadar suhuletle vasıl olmakta bir fevkaladelik yoktur;fakat bizimki gibi(sistenoğrafi)'ye benzeyen ,harflerinin şekilleri bir çok miktara varan bir yazıda aynı usulle kolayca muvaffak olmanın imkanı yoktur.Bundan başka(Muntesuri) aletlerinin tedariki de bizim için pek müşkildir.Madam(Muntesururinin) usulü Fransızcaya tatbik eden (F.Garsenri) : "Madam Muntesuri,hürriyet hakkındaki fikrine (Sf:18)sadık olarak ,usulüyle tarzlarını yalnız bir çocukla meşkul olunacak surette kullanılmak üzere tasavvur etmiştir.Zira müşterek tedrisi,hürriyet ile taviyyet esaslarına muzır telakki ettiğinden ,bir çocuk yazı malzemesiyle meşgul olurken,arkadaşının pembe kuleyi yapmasını bittabii kabul ediyor.Bizim ana mekteplerimizde (küçük şube)diye ayırdığımız,yani üç yaşından dört buçuk yaşına kadar olan çocuklarla bu tarzda hareket bir dereceye kadar muvaffak görülür. Muallimenin vazifesi rehberlik eden,nezaret eden,fakat hiçbir vakit didaktik olmayan bir müterassit vazifesidir.(büyük şube)'de ,yani takriben dört buçuk ila altı yaş arasındaki çocuklarla bu daimi hürriyeti ,aynı şartlar dahilinde kabul edemeyiz.Çocukların hasi kudreti tekamül etmiştir.Didaktik ihtiyaçları artık aynı değildir,zihni şartlar değişmiştir.Binaen aleyhin hareket tarzımız layetegayyer kalamaz." dedikten sonra usulünü şu suretle izah ediyor.

"İlk temrinler.---Madam (Muntesurin) ilk temrinleri iki zamana tasnif ediyor.Birinci zamanda oyulmuş harflerin etrafını bir demir uçla ,bir kurşun kalemiyle takip ettirerek adeli mekanizmayı tahrik etmek istiyor.İkinci zamanda pürüzlü harfler vasıtasıyla harflerin adeli,basari hayalini tahrik ediyor,seslerini idrak ettiriyor.Ağır,yavaş,geri kalmış zihinlerin terbiyesi idare olunduğu vakit bu tahlil ile tedric lüzumludur.Halkın dediği gibi güçlükle kavrayan çocuklarda bu lüzuma riayet edilmelidir.Zira unutmamalıdır ki madam(Muntesuri) gayri salim çocukları terbiye ederken usulünü keşfetmiştir.İdrakleri hisli,zihinleri uyanık,seri olan salim çocuklar.,hallerine uygun bir tarz isterler.O ağır tahlil onları sabırsızlandırır,onların haris iştahlarını pek mimsekane olarak besler.

Binaen aleyhi biz (ilk temrinler)de (Muntesuri)nin iki zamanı (Sf:19)mezc eden dersleri (müşterek tedrisat)halinde vereceğiz.Muallime Bristol kağıdından kesilmiş harflerle üstü kabarık harflerden ibaret olan (2)hamurlu oyunlardaki harfleri çocukların önüne koyar.Bedihidir ki bu malzeme tevzi müterakki olacaktır.O suretteki tevzi edilen elifba işaretlerinin miktarı çocuklarının terakki derecesiyle mütenasip olsun.Bununla beraber muallime malzemesini iyi tanzim etmeyi biliyor,laekal iki çocuk için bir harf oyunu yapacak kadar elinde malzeme bulunuyorsa ,daha ilk günden tam oyunu muhteva olan kutuları çocuklara tevzi edebilir.Harf oyunlarıyla birlikte çocuklar ya bir taş tahtayla taş kalem,yahut bir parça kağıtla kurşun kalemi de alırlar.her ders bir ses ,yani bir saikle bir samitin birleşmesini ihtiva eder.Birinci gününden itibaren mesela O saiti ile T samiti gibi bir saitle bir samit vermek lazımdır.....

Birinci misal : ---t samiti ile O saiti ,çocuklar üzeri pürüzlü O harfini ayırırlar,elleriyle dokunurlar,şehadet parmaklarını ,daima yazı yazan elin istikametinde ,harfin üzerinde gezdirirken muallime der :

-Bu O,O,O,O; dur.

Çocuklar parmaklarını gezdirir,O,O,O,O diye tekrar ederler.Çocukların harfe sağ elleriyle yazı istikametinde dokunmaları büyük ehemmiyete haizdir. Muallimenin bu noktadaki ihtimamı kati olmalıdır.

Harfi tuttuktan sonra çocuklar Bristol kağıdından kesilmiş O harfini alırlar. Bu kesik kağıdı taş tahtanın,yahut beyaz kağıdın üzerine koyar ,evvela harici muhitini takiple çizgisini yaparlar.Sonra dahili muhitini çizerler, bristolü kaldırırlar.Bu surette iki çizgide harfin resmini yaptıklarını görürler.Bu çizgiler sol el bristolü tutarken ,sağ el ile daima yazı yazma istikametinde çizilecektir.Kalem,muhitleri takip ederken çocuklar daima O,O,O,O diye tekrar ederler.

تورکیه جمهوریتی
معارف وکالتی نشریاتندن

کاظم نامی

تورکجه یی ناصل اوکره‌ته‌لی؟

برنجی قسم

اصلی تورکجه، اصلاسی تورکجه کلمه‌لر

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٤٣ - ١٩٢٥

كيريش

اوكمده طقوز چوجوق وار : آلتيسى اركك ، اوچى قيز ، اسملرينك ايلك حرفلريله باشلرينى ، بكا كلنجه‌يه قدار اوقودقلرى مكتبلرى يازييورم :

١ . ن . د . — قيز ، اون اوچ ياشنده ؛ استانبولده مالخاتون ، نيلوفر ، مهروماه سلطان مكتبلرنده اوقومش ، (دورهٔ متوسطه) ايكى‌يه بكدكدن صوكره بكا كلمش .

٢ . ف . م . — قيز ، اون ايكى ياشنده ؛ چناق قلعه‌ده اوقومش ، (دورهٔ متوسطه) برده مكتبى ترك ايتمش .

٣ . ن . ن . — قيز ، اون ايكى ياشنده : آماسيه‌ده ، صامسونده ، مانيسه‌ده اوقومش ، (دورهٔ متوسطه) برنجى سنه‌ده ايكن بكا كلمش .

٤ . ش . — ٩ ياشنده ؛ بيوك آطه ، قورى چشمه ، اورته كوى مكتبلرنده اوقومش ، (دورهٔ متوسطه) [illegible]

٥ . ن . — ١١ ياشنده ؛ آناطولى حصارى ، چنكل كوى مكتبلرنده اوقومش ، (دورهٔ متوسطه) [illegible]

٦ . [illegible] — ٨ ياشنده ؛ [illegible]

(دورهٔ اول) [illegible]

٧ . [illegible] — ١٣ [illegible]

[illegible]

٨ . [illegible] — ٨ ياشنده [illegible]

[illegible]

٩ . [illegible] — ١٣ [illegible]

[illegible]

١ تومرولو شاکرد : یاشلی برباباك صولق جوجوغی ، یوزی باشنه کوره اوزون ؛ سیماسنده بویوك برشی یوق ، یالکز آلت چکه‌سی ایلریده ؛ صحتی پك فنا دکل ؛ دقتی داغنیق ؛ صولاق ؛ قابلیتی آز ؛ سعی اورته .

٢ تومرولیسی : صاغلام بنیه‌لی ؛ بر برده اساسلی اوطورمادیغی ایچین بر شی اوکره‌نه‌مه‌مش ؛ دقتی فراری ؛ قابلیتی آرالمش ؛ سعی یوق .

٣ تومرولیسی : نحیف : جوق عصبی ؛ قابلیتلی ؛ سعی‌ایی ؛ دقتی‌وار .

٤ تومرولیسی : یتیم ؛ اوکی بابا ألنده ؛ بنیه‌سی فنا دکل ؛ فقط جوق سینمه چکیور ؛ قابلیتی آزالمش ؛ سعی یوق ؛ دقتی ارادی دکل .

٥ تومرولیسی : بنیه‌سی صاغلام ؛ روحی بر عارضه‌سی یوق ؛ قابلیتلی ؛ دقتی ، سعی یوق .

٦ تومرولیسی : کوچوك ؛ بنیه‌سی فنادکل ، فقط قیزامیغك تأثیری آلتنده ؛ قابلیتی وار ؛ سعی آز ؛ دقتی فراری .

٧ تومرولیسی : صحتی ایجه ؛ قابلیتی جوق ؛ دقتی اورته ؛ سعی انتظامسز .

٨ تومرولیسی : صحتی یرنده ؛ وجودی زنده ؛ ارادی دقتی وار ، فقط آغیر ؛ آلشدیغی دکیشدیرمکده کوجلك چکیور ؛ قابلیتی کافی ؛ سعی زیاده .

٩ تومرولیسی : چوق سینمه چکیور ، ضعیف ؛ دقتی فراری ؛ قابلیتی کافی ؛ سعی آز .

[illegible]

[illegible]

یوکسك بر باجادن بیاض دومانلر چیقیور آغاجلر بیاض کینمش برر کلینه بڭزه‌یورلر .

٢ — بر بحیره ، براو ، دره ، یول ، آغاجلر ، داغلر ، صولر ، قارلر کورویورم اوك بورونی باجاسی یکك اوی کورونیور باشقه قارشیده دره‌نك اوستنده بر کوپرو کورویورم باشقه اوکاوتونده بر باغچه وار . یه‌نك اوستنده‌ده بر باجا کورویورم قوشلر واردر .

٣ — قار یاغمش شدتلی بر صوغوق وار آغاجلر بم بیاض عادتا بیاض بر برانتاری کیتمش کبی اولرك اوستی اویله . هر یر سکوت ایچنده صولر بوز طوتمش هرطرف قاپیور . واغونلر ایشله‌میور باجانك اطرافی بر بیاض کول کبی صارمش انسان ایشنه کیده‌میور هرشیئه مانع اولیور . وموسلقلر دوکمش صو آقیور الریمزی یقامیه هیچ صو یوق .

٤ — داغلر اولر آغاجلر جایرلر اوتلر . آغاجلرك اوستنده قوشلر بایرلر نهرلر صولر . باجلر داه قارلر تلفون تللری یدانه (یازیخانه) متق (یاتیق) مکتب . نارلالر دره‌لر دومانلر . وبرقه کوپرو

٥ — اوقلر آغاچ قوش دره قالی باجا دومان دیولر تل

٦ — داغلر اولر آغاجلر باشلر قارلر نهرلر صو دوره‌سو جایرلر دالار سامار وام دوره‌ك انسانلر وقر ایرانقار باجا دومان کرمتلر دمع یولر [illegible]

[illegible]

چوریلش اولان تارلالرك برقسمنی كوروروز ، صوكره بحره‌نك صوله باقدیغز زمان قومیانیانك بازرخانه‌سنی وصوكره برچوق اولری كوروروز برم مكتبك اوكندن كچن دره‌نك اوسته‌نده برده صاشدن (طاشدن) كوپری واردر . صوكره باغچه‌ده بر ادمان ایپلری واردر

٨ — قارشیده برأو وار برداغ وار آغاجلر وار داغلرك اوزرك آغاجلرك اوستنده قار وار برده اوفق أو وار داغده اوتلر وار أولك برنده ایكی بالقون وار آلكترك تللری آلكترك دیركاری وار بردەرە وار باغچه وار بر چیچكلك وار

٩ — قارشیمزده دره‌نك شار یلتیسی دویوبوروز قارشیده بویوك بر باغچه باغچه‌نك ایچنده بر بویوك أو قارشیده‌كی تپه‌ده بویوك بر باجا وار اوباجادن فابریقه‌نك دومانی چیقاییور دیشاریده هیچ بشر سسی یوق صوكره بر چوق اول وار قارشیده برچوق تارلالر وار دره‌نك بر كوپروسی وار مكتبك قاپوسندن چیقینجه بریول كیدییور آز اوتده بر كوپرو داها وار

شیمدی شویازیلری جوجوقلرك سنلری ، بنیه‌لری ، ذهنلری ، قابلیتلری ، تحصیل درجه‌لریله مقایسه ایدیكز ؛ بولاجقكز نتیجه‌دن متحیر اولاجقكزه امینم .

فقط ایشته بو ، بویله‌در . آنا دیلنده بو حالده بولونان جوجوقلرك اوتكی درسلرده نائل اولدقلرینی تقدیر ایدییورسكز .

١٣٣٢ سنه‌سندن ١٣٣٤ سنه‌سی نهایته قادار (اوچ سنه) [illegible] سلطانیه‌سنك آلتنجی سنه ایكنجی شعبه‌سنده [illegible]

[illegible]

— ٧ —

برده كندی چوجوقلغمی دوشونیورم ؛ ٦ — ٧ یاشنده ایكن مكتبه كیتمكه باشلامشدم ؛ ١١ — ١٢ یاشنه كلدیكم وقت آدام عقللی اوقویوب یازییوردم . بو سایه‌ده طوطاقی عسكری رشدیه‌سنه قبول ایدیلدم ؛ فقط ایشته اوقادار : یالكز اوقویوب یازه‌بیلیوردم ؛ اوچ رقمی بربره كتیروب جمع ایده‌میوردم .

بن ، فرق سنه اول ، شو محله صبیان مكتبلرنده حالا اوقوتولان الفبا جزؤلرندن اوقومغه باشلامشدم ؛ بونی آ كلامه‌دن ازبرلییوردم . اصل اوقومغه ، برسنه قادار صوكره ، سلیم ثابت مرحومك (الفبای عثمانی) سندن اوكرندم ؛ معمافیه مكتبدن زیاده مرحوم آتاجغمدن استفاده ایتمش اولدیغمی بیلیورم .

بزم كنجلكمزده مكتبلرده بوقادار متنوع درسلر یوقدی ؛ تدریسده ، ترسیده ترهیب اصولی جاریدی ؛ چالیشیانلر ، اوكره‌نمه‌ین دایاق یردی ؛ اونك ایچین باصمه قالبده اولسه بزی اوكره‌نیوردق .

صاقین ، اوزمانی آریبورم ، او اصولی ترجیح ایدییورم ، اعتقادینه دوشمه‌یكز .

شونی سویله‌مك ایسته‌رم كه آقوب كیدن سنه‌لر بر چوق [illegible] كتیردیكی حالده اونلردن استفاده ایتمك یولی ده اوكره‌نمه‌مشیز !

بن حالا اوقومه یازمه اوكره‌ته‌جك (الفبا) كتابلری قوللانیوروز [illegible]

[illegible]

عمومیتله چوجوغك قوللاندیغی کلمه‌ده اوکجه تام بر، حتی ایکی عباره قیمتی حائزدر.

فی الحقیقه مثلا (بابا) دیین بر چوجوق، ساده‌جه (بابا) دیمك ایسته‌مز، بلکه « بابام اوراده »، « بابا، بنی قوجاغکه آل »، « بابا »، سنی سوه‌رم »، « بابا کل »، « بابا، او بونجاغمی ویر »... الخ دیمك ایستر......

تدریس بخشنده دائما بسیطدن مرکبه، مشخصدن مجرده کیتمك لازم کلدیکنی هپمز اوکرندك؛ لکن بسیطك نه اولدیغنده اتفاق ایتمه‌مز لازم. بیلیورز که علی العاده اصولده کلمه‌یه، جمله‌یه وارمق ایچین هجادن، یاخود حرفدن باشلاتیر.

ذهنك طبیعةً تعقیب ایتدیکی یول بومیدر؟ بر آدامك رسمنی بر کیمسه‌یه طانیتمق ایسترسه‌کز اوکا، او آدامك مختلف پارچه‌لرینیمی کوسترمکه باشلارسکز؟ شبهه‌سز، خایر دکلمی؟

چوجوغه الك مشخص، اك شائی برشیئی عرض ایدن، مشخص، بسیط، خاطرلاتیجی کلام؛ معنادن عاری اولان مجرد هجایه، حرفه مرجح‌در.

نظردن قاچیرمایه‌لم که سسله حرف، ذهنك یاپدیغی تحلیل ایشنك الك صوك افاده‌سیدر.....

قرائته باشلایش امر شکلنده اولاجقدر. و اطفاله امر، افاده‌لرك الك جه‌ ... شکلیدر. عمومیتله ال اشارتلریله برلکده بولونور. اشارتلر ... [illegible]

[illegible]

آنه‌نك امرندن صوکره چوجوغك مشاهده‌لری، سؤاللری کلیور، چوجوق هرشیئك سببنی صوریور. کوردیکی شیلرك اسملرینی اوکرنمك ایچین آنه‌سنی استجواب ایدیور.

آنه « دیکله، قوش اوتیور »، « باق، کوچوك چوجوق آغلیور » دیدیکی وقت، محسس حسنك فرقنده اولمقسزین، اونی حرفی اولمادن تطمین ایدیور.

ایشته چوجوق، معلوماتی، فکرلری بوصورتله ایدینیور.......

بو، طبیعی یولله مجرددن مشخصه کیدن براصولدر. اولا اشیایی عرض ایدیورز، اوندن صوکره جمله‌لری؛ کلمه‌لر الك صوکره کلیور، تعمیم صیره‌سی کانجه چوجوق مجرد عنصرلری تفریق ایتمکه موفق اولیور.......»

اصولك تطبیقنه کانجه:

« امر صورتنده بر جمله ایله باشلیورز. بوطرزده باشلامق دوغرودر؛ چونکه بو، تام خیال ایله حرکت ایتملیدر. مجرده وارمق اوزره مشخصدن باشلاتیر: بو، یوقاریده کوسترداکمز وجه اوله، چوجوق اسلوبلرینه موافقدر.

[illegible]

[illegible]

آرموديی (آتی) یه ویرد .

بویوك كاغدلر اوزرینه غایت بویوك حرفلرله یازیلی اولان بو امرلری ، چوجوقلره كوسته‌ریلر .

بدایتده اوقوتان امری افاده ایتمك مجبوریتنده دكلدرلر . بصری خیالی (یعنی یازی‌یی) تدقیق ایدرلر ، نه‌دیدیكنی یابارلر ، یاپیلان حركتلر اوقوتان امرك آكلاشیلدیغنی كوسته‌ریر . طبیعة بك فعال اولان چوجوقلر بو درسی چوق سوه‌رلر : چونكه قوشار ، یورور ، اویناد ، حتی برلر . . . . . .

بو تعلیمه حصر اولونان زمانك امتدادی نه‌در ؟ بونی قطعیتله تعیین ایتمك كوچدر ؛ بو ، تعلیمه تابع اولان چوجوقلرك منحصراً ذهنی انكشافلرینه تعلق ایده‌ر . . . . . .

اون‌بش كون قادار صوكره ، درسخانه‌ده بولونان بوتون اشیانك اسملرینی اوجه‌لر اوزرینه یازار ، بونلری عائد اولدقلری اشیانك اوزرینه وضع ایده‌رز . بو صورتله درسخانه‌ده‌كی بوتون اشیانك اوزرنده اسملرینی حاوی برر لوحه بولونور . كلمه‌لرك بو بصری خیالی بردفعه‌ده اوكره‌نیلمز . هر كون اوكره‌نیلان اسملره یكیلرینی علاوه ایده‌رز .

بوتون چوجوقلرك اسملرینی بر كاغد اوزرینه یازارز ؛ هر چوجوق آ .. : مانده هم كندی اسمنی ، هم آرقاداشنك اسمنی ، نهایت بوتون شاكردلرك اسملرینی اوكره‌نیر .

ایكنجی دوره

[illegible]

ایشته‌بورادە دەقرولی (دەقرولی) نك تربیوی اویونلری اساسنه‌ستند اولان اویونلر ایشه كیرەرلر .

اویون شكلنده متعدد تكرارلرده بولونورز . هر چوجوغك ، اوزرلرنده معلوم امرلر ، معلوم اسملر یازیلی كوچوك قارتلری حاوی بر قوطوسی واردر . آرتیق برچوق طرزلرده اویناینیلیرز .

چوجوغه تكرارلاتمق ایچین قوللاندیغمز واسطه‌لردن برقاچی :

١ . برامر كوسته‌ریرز ؛ هر چوجوق كوسته‌ریلن امری كوچوك قارتلرینك آراسنده آرامق مجبوریتنده‌در : بولور ، كوسته‌ریر .

٢ . اشیادن برینك اسمنی كوسته‌ریر ، یاخود سیاه تخته‌یه یازارز ، چوجوق قارتلرینك آراسنده بو اسمی آرار .

٣ . برآد سویله‌رز ؛ آرار ، كوسته‌ریر .

٤ . یاخود بوتون لوحه‌لری آلیر ، چوجوقلره توزیع ایده‌رز . برامره تصادف ایدەن چوجوق امری آكلادیغنی اونی اجرا ایتمكله كوسته‌ریر ، برچوجوغك آدینه تصادف ایده‌رسه اونی كوتوروب اواسمده‌كی چوجوغك اوكنه قویار . اشیادن برینك اسمنی بولورسه كیدوب اونی اوشیئك اوزرینه اكه‌لر . . . . . .

، اویونلرك داها مفصللری وارسه‌ده بوراده تفصیلدن اجتناب ایدیورز .

اوچنجی دوره

[illegible]

ناصل استنساخ ایدییورسه یازیلی اولان بصری خیاللریده اویله استنساخ ایدەر ؛ زیرا سالم برچوجوق ایچین یازی الساده ، الڭ قولای برمقانیزمادر .

چوجوق خصوصی تمرینلره لزوم قالمقسزین على العاده یازی یازمغه موفق اولور . ایلك تمرینلردن اول كندی كندینه رسم ، چامور ایشی یاپار .

چوجوق جملەلری یازمەدن اول ، چامورلردن یاپمقله ایشه باشلار ، بوندن مكمل نتیجەلر الده ایتدك . . . . .

دردنجی دوره

چوجوق دوشونجەسنی یازی ایله افاده ایتمكه موفق اولمالی‌در . بصری اولارق برچوق جملەلری آكلار . اونلری یازی ایله افاده ایدەبیلمەسی ایچین حفظ ایتمكه موفق اولماسی لازم‌در .

مقانیزما اعتباریله یازی ، كوردیكمز كبی ؛ براویوندر . هر كون كوچوك بربصری تمرین یاپارز . باقیكز ، ناصل یاپییورز ؟ سیاه تختەیه كوچوك برجمله یازییورز . برقاچ ثانیه اویله براقییورز . چوجوق‌ده اونی حافظەسنه نقش ایدییور .

بدایتده خیال ، دائما تماميله دوغرو اولماز . اونك ایچین تماميله دوغرو اولونجەیه قادار تكرار ایدییورز .

یازیلی بربصری خیالك ضبطی ایچین نەقادار زمان اوقوتولوب كوستریلمه‌لی ؟ [illegible]

مكرر [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible] آز زمان [illegible]

[illegible] حفظ ایدیلیور .

[illegible]

مادام (ماریامونته‌سسوری) نك اوقومه ـ یازمه‌یه‌دائر اولان اصولندن برآز بحث ایدەلم . [١]

« چوجوغك لامسه‌حاسه‌ونسبةً باصره‌سنك‌صمیملكندن ، [illegible] بوقاریده بحث ایتمشدم . (مونته‌سسوری) نك یازی اصولنده [illegible] اولان شی چوجوق روحیاتنك بو بسیط عنصری‌در . . . .

. . . . . چوجوغك الینه ، برمثلث ، یاخود [illegible] ویردیككز تقدیرده او حرفی یازاركن تعقیب ایتدیكی [illegible] حرفك كنارلرینی چیزەرك قازاندیغی روحی اعتیاد [illegible] اولور .

مع‌مافیه بو ایالك كوچوك حاضرلقدن استفاده ایتمدن اول [illegible] ایكیسی برلكده صیق صیقیه مربوط اولق لازم [illegible] فرقلی ایكنجی برعضلی اعتیاد قازانیلیر . [illegible] چوجوغك بو یكی آلتی قوللانمقده اوغرادیغی [illegible] خصوصنده اوغرادیغی كوچلك [illegible] دیكر ندن اول یازمه‌ده‌كی كوچلكی [illegible] سوق ایتمزدن اول [illegible]

مادام (مونته‌سسوری) [illegible]

بو كوچلكی حل ایتمشدر ؛ [illegible]

[illegible]

[illegible] اوزرنده کندی الیه یاپدیغی کوزل ماوی مثلث میدانه چیقنجه سوینیر .
کاغدك اوزرنده کندی الیه یاپدیغی کوزل ماوی مثلث میدانه چیقنجه سوینیر . او وقت اوکا ، چیزدیکی محیطك داخلنی قورشون قلملك چیزکیلرله دولدورماسی تلقین اولونور ؛ محیطی کچمه‌مك شرطیله بو چیزکیلری ایسته‌دیکی استقامتده چیزه‌بیلیر . بدایتده چیزکیلر هر استقامتده چیزیلیر ، محیط او قادار تجاوز ایدیلیرکه شکل طانینماز بر حاله کلیر . لکن چوجوق یاواش یاواش الینه داها زیاده حاکم اولور ، رسملر پك چوق دوزه‌لیر ، منتظم ، همان موازی چیزکیلر میدانه چیقار ، هیچ بردن ژاپون صولی بویا رسمنه یاقلاشیر . بو ایش اثناسنده چوجوغك شدتله علاقه کوستره‌رك کندی کندینه صایمیز دفترلر دولدوره‌جق قادار چیزکیلر یاپه‌جغی شبهه‌سزدر . بو تعلیملر سایه‌سنده عضله‌لر ، رقورشون قلمی قوللانقده قوللانمق اعتیادینی قازانجه ، چوجوغمز یکی برتشبثه کیریشه‌جك قادار یتیشمش دیمکدر .

چوجوقلر ایچون مثلثلری ، دائره‌لری بویامقده اکلنجه اولماسنه رغماً اونلرك بوتون کونلرینی بو ایشله کچیره‌جکلرنده شبهه یوقدر . اونلری اکلندیروب اوغراشدیره‌جق شیلر آراسنده الفباحرفلرینی کورمکی ، لمس ایتمکی اوکره‌نیرلر . اونلره هرکون سیاه حام کاغددن چیزیلمش ، بیاض دوز بر قارت اوزرینه یاپیشدیریلمش برحرف ویریلیر . هر حرفك محیطی یازیلدیغی استقامتده تعقیب ایتمه‌لری اوکره‌تیلدیکی صیره‌ده معلمه کوچوکلرك حفظ ایتدکلرینه قانع اولونجه‌یه قادار او حرفك اسمنی آتیر آتیر ، یاپ آچیق سویلر .

بو یکی کوچاکده [illegible]

[illegible]

کافیدر ، یاردیرمق دیمکه بو حرفلری کندی الیه یاپه‌جغی مراد ایتمه‌دیکمزده شبهه یوقدر . یالکز مختلف کوزلرده بولونان حرفلری آلق ، مناسب برصره‌ده دیزمك اونك ایچین کافیدر . چوجوق حرفلرله اویناركن یا ماعیله متمادیاً محیطنی تعقیب ایتمك ایستر ، حساس پارماقلرك انطباعلری بیوك محتدم اولمالیدر ، زیرا چوجوق همان منحصراً لامسه‌سیله‌درکه خطالرینی تصحیح ایده‌ر .

حرفلره دائر اولان بو تعلیملری برچوق طرزلرده تنوع ایتدیرمك قابلدر . قوللانیلان طرزلردن بری شودر : حرفلرك هر بری کندی کوزلرینه یرلشدیریله‌رك چوجوغك اوکنه قونولور ، معلمه صیره ایله بر D ، بر A ، بر M . . . الخ ویرمه‌سنی ایستر ، چوجوق شاشیرمقسزین ایسته‌نیلن حرفلری چابوجاق بولمق ، صوکره‌ده اونلری صیره‌یه قویمق اعتیادینی قازانیر ، بو تعلیمده کندیسی ایچین یکی معلوماتلر الده ایتمك خصوصنده یکی بر اویون ، اکلنجه‌لی بر طرز اولور . . . . » [١]

ایشته آمریقالی مادام (دوروتی فیلد فیشه‌ر) ك (چوجوقلر اوی) ده کوردیکی (مونته‌سوری) اصولنده یازی [illegible]

[illegible]

« مادام (مونته‌سسوری) ، حریت حقنده‌کی فکرینه صادق اولارق ، اصولیله طرزلرنی یالکز برچوجوقله مشغول اولوناجق صورتده قوللانیلمق اوزره تصور ایتمشدر . زیرا مشترك تدریسی ، حریت ایله طوعیت اساسلرینه مغایر تلقی ایتدیکندن ، برچوجوق یازی مالزمه‌سیله مشغول اولورکن ، آرقاداشنك پنبه قوله‌یی پایه‌سی بالطبع قبول ایدییور . زم آنا مکتبلرنده (کوچوك شعبه) دیه آیردیغمز ، یعنی اوچ یاشندن درت بوچوق یاشنه قادار اولان چوجوقلرله بوطرزده حرکت بردرجه‌یه‌قادار موافق کورولور . معلمه‌نك وظیفه‌سی رهبرلك ایدن ، نظارت ایدن ؛ فقط هیچ بر وقت دیداقتیك اولمایان بر مترصد وظیفه‌سی در . (بویوك شعبه) ده ، یعنی تقریباً درت بوچوق ایله آلتی یاش آراسنده‌کی چوجوقلرله بودائمی حریتی ، عینی شرطلر داخلنده قبول ایده‌مه‌یز . چوجوقلرك حاسی قدرتی تکامل ایتمشدر ، دیداقتیك احتیاجلری آرتیق عینی دکلدر ، دهنی شرطلر دکیشمشدر ، بناءً علیه حرکت طرزیمز لایتغیر قالاماز . » دیدکدن صوکره اصولنی شو صورتله ایضاح ایدییور :

« ایلك تمرینلر . — مادام (مونته‌سسوری) ایلك تمرینلری ایکی زمانه [illegible] ایدییور . برنجی ، مادام ا[illegible] حرفلرك اطرافنی برده‌میر اوجنه برقورشون قلمله تعقیب [illegible] مقانیز[illegible] تحریك ایتمك ایستییور . ایکنجی زمانده [illegible] حرفلرك [illegible] — [illegible] خیالی تحریك ایدییور [illegible] آلیر [illegible] کری قالمش [illegible]

[illegible]

مزج ایده‌ن درسلری (مشترك تدریسات) حالنده ویرمکدر . معلمه برلیستول کاغدندن کسیلمش حرفلرله اوستی قاباریق حرفلردن عبارت اولان (٢) نومرولو اویونلرده‌کی حرفلری چوجوقلرك اوکنه قویار . بدیهیدرکه بومالزمه توزیعی مترقی اولاجقدر . اوصورتده‌که توزیع ایدیلن الفبا اشارتلرینك مقداری چوجوقلرینك ترقی درجه‌سیله متناسب اولسون . بونکه برابر معلمه مالزمه‌سنی ای تنظیم ایتمکی بیلییور ، لااقل ایکی چوجوق ایچین برحرف اویونی یاپه‌جق قادار الده مالزمه بولونییورسه ، داها ایلك کوندن تام اویونی محتوی اولان قوطولری چوجوقلره توزیع ایده‌بیلیر . حرف اویونلریله برلکده چوجوقلر یازی طاش تخته‌ایله طاش قلم ، یاخود برپارچه کاغدله قورشون قلمی‌ده آلیرلر . هردرس برسسی ، یعنی برصائته برصامتك برلشمه‌سنی احتوا ایدر . برنجی کوندن اعتباراً مثلاً o صائتی ایله t صامتی کبی بر صائته بر صامت ویرمك لازمدر . . . . . .

برنجی مثال . — t صامتی ایله o صائتی . چوجوقلر اوزری پوروزلی O حرفنی آلیرلر ، الرنده دوقونورلر ، شهادت پارمقلرنی ، دائمی یازی یازان الك استقامتنده ، حرفك اوزرنده کزدیرکن معلمه در :

— بو o,o,o,o,o در !

چوجوقلر پارمقلرنی کزدیریرکن ، O,O,O,O,O دیه تکرار ایده‌رلر . چوجوقلرك حرفه صالب الدیبه یازی استقامتده دوقونمه‌لری بیوك اهمیتی حائزدر . معلمه‌نك بونقطه‌ده‌کی اهمالی قابل اولمالیدر .

[illegible] کیلمش o حرفی [illegible] آلیرلر . [illegible]

[illegible]